

ВІДГУК

офиційного опонента доктора педагогічних наук, професора Горбатюка Романа Михайловича на дисертаційну роботу Плохути Ігоря Сергійовича на тему «Розвиток діагностувальної компетентності у майбутніх докторів філософії в процесі освітньо-наукової підготовки», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дисертаційного дослідження та її зв'язок із галузевими науковими програмами. Досвід ведення бойових дій протягом повномасштабної російсько-української війни переконливо свідчить у необхідності вдосконалення педагогічних зasad підготовки військ на основі бойового досвіду, стандартів НАТО, формування та розвитку військово-професійної та фахової видів компетентності майбутніх офіцерів, у тому числі й майбутніх докторів філософії.

Дисерант справедливо зазначає про необхідність цілеспрямованого розвитку діагностувальної компетентності майбутніх докторів філософії в процесі освітньо-наукової підготовки. Однією з найбільш важливих і водночас найменш досліджуваних складових професійної компетентності для майбутніх докторів філософії дисерант слушно вважає діагностувальну компетентність, яка не має, на жаль, свого визначення в педагогічній науці.

Актуальність теми дослідження посилює і низка суперечностей, які виявив дисерант під час наукових пошуків, зокрема між:

спрямованістю національної системи освіти на успішне розв'язання проблеми вдосконалення контрольно-оцінного компонента освітнього процесу у ВВНЗ та нерозв'язаністю проблеми розвитку діагностувальної компетентності у майбутніх докторів філософії в процесі їх освітньо-наукової підготовки;

необхідністю педагогічного забезпечення розвитку діагностувальної компетентності у майбутніх докторів філософії та недостатнім рівнем обґрунтованості педагогічних умов її розвитку в процесі освітньо-наукової підготовки;

необхідністю забезпечення системного та контекстного розвитку діагностувальної компетентності у майбутніх докторів філософії та недостатнім його педагогічним моделюванням у процесі освітньо-наукової підготовки у ВВНЗ.

З огляду на це, вважаємо, що тема дисертаційного дослідження Плохути Ігоря Сергійовича є достатньо аргументованою та актуальною.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи Національного університету оборони України на тему «Сучасні педагогічні технології підготовки військових фахівців сил оборони в системі професійної військової освіти в умовах особливого періоду».

Тему дисертації затверджено вченовою радою Національного університету оборони України імені Івана Черняховського (протокол № 12 від 28.10.2021 р.)

та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології при НАПН України (протокол № 5 від 30.11.2021 р.).

Ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі. Обґрунтованість наукових положень дисертації є досить переконливою. Дослідження здійснювалося протягом 2021–2023 років, охоплювало три етапи науково-педагогічного пошуку. Упродовж усіх етапів було використано відповідні наукові методи, що допомогли одержати різноаспектну й адекватну інформацію, відповідали вимогам системного підходу та критеріям якості педагогічних вимірювань, зокрема таким, як об'єктивність, надійність, валідність тощо.

Структура роботи послідовна, цілком відповідає поставленим дослідницьким завданням. Науковий апарат дослідження сформульовано чітко та коректно згідно з метою та завданнями дослідження.

Зібраний у результаті педагогічних досліджень матеріал оброблено адекватними методами статистичного аналізу і представлено в роботі достатньою кількістю таблиць, дані яких дають змогу стверджувати про достовірність зроблених висновків.

Стиль і мова дисертації. Дисертація написана методично грамотно, орфографічно та стилістично витримана на високому рівні.

Наукова новизна дисертаційної роботи. Найважливішими результатами дисертаційної роботи І. С. Плохута, що характеризуються необхідним рівнем наукової новизни, вважаємо такі:

– *вперше*: обґрунтовано педагогічні умови розвитку діагностувальної компетентності майбутніх докторів філософії в процесі освітньо-наукової підготовки (педагогічне моделювання розвитку діагностувальної компетентності у майбутніх докторів філософії в процесі освітньо-наукової підготовки; удосконалення контекстної методики розвитку діагностувальної компетентності у майбутніх докторів філософії в процесі освітньо-наукової підготовки, яка реалізовується за допомогою спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх докторів філософії та її розвиток»; удосконалення критеріїв і показників оцінювання розвиненості діагностувальної компетентності майбутніх докторів філософії в процесі їх освітньо-наукової підготовки);

– *удосконалено*: структурно-функціональну модель розвитку діагностувальної компетентності майбутніх докторів філософії в процесі освітньо-наукової підготовки, що містить цільово-методологічний, змістовний, суб'єкт-суб'єктний, методично-процесуальний та оцінно-результативний блоки; удосконалення здійснено шляхом конкретизації, адаптації, доповнення та модернізації наявних моделей розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців до специфіки освітньо-наукової підготовки майбутніх докторів філософії в системі військової освіти;

контекстну методику розвитку діагностувальної компетентності у майбутніх докторів філософії в процесі освітньо-наукової підготовки; удосконалення здійснено шляхом вдосконалення та доповнення наявних

методик розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців до специфіки розвитку їх діагностувальної компетентності в процесі освітньо-наукової підготовки;

критерії та показники оцінювання розвиненості діагностувальної компетентності майбутніх докторів філософії в процесі освітньо-наукової підготовки; удосконалення здійснено шляхом доповнення й конкретизації критеріїв і показників оцінювання розвиненості діагностувальної компетентності з урахуванням змісту їх освітньо-наукової підготовки та майбутньої діагностувальної діяльності;

– дістало подальшого розвитку поняття «діагностувальна компетентність майбутніх докторів філософії», що здійснено шляхом його конкретизації та доповнення як «їх професійно важливе психічне утворення, зміст якого складають діагностувальна підготовленість, інтелектуальна, діяльнісна та суб'єктна здатність, а також професійна, особистісна й психологічна готовність до реалізації діагностувальної функції в науково-педагогічній діяльності в системі військової освіти шляхом творчого дотримання її педагогічних принципів і використання в науково-педагогічній діяльності сучасних методів, методик, технологій і засобів педагогічного діагностування суб'єктів військово-педагогічного процесу в ВВНЗ».

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні основних результатів дослідження в освітній процес ВВНЗ, які здійснюють підготовку докторів філософії.

Основні результати дисертаційної роботи І. С. Плохути впроваджено в освітній процес п'яти закладах вищої освіти, що підкріплено відповідними актами.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій здобувача в опублікованих працях. Результати наукового дослідження І. С. Плохути висвітлено в 17 публікаціях (із них 7 – у співавторстві). Зокрема, такі:

колективна монографія (входить в міжнародну наукометричну базу);

1 навчальне видання (навчально-методичний посібник);

4 статті у наукових фахових періодичних педагогічних виданнях України (всі входять в міжнародні наукометричні бази);

2 статті у періодичних наукових педагогічних виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу (всі входять в міжнародні наукометричні бази);

9 у збірниках тез і доповідей на наукових конференціях, семінарах і форумах України та закордоном.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (182 найменувань, із них 42 – закордонних). Загальний обсяг дисертації становить 331 сторінку, основний текст – 195 сторінок. Робота проілюстрована 42 таблицями, 3 рисунками та 6 формулами та містить 26 додатків на 103 сторінках.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Наукова новизна дисертації підтверджена основним змістом дисертаційної роботи, яка складається з трьох

розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. У роботі логічно та послідовно розкрито процес розвитку діагностувальної компетентності у майбутніх докторів філософії в процесі освітньо-наукової підготовки в системі військової освіти з урахуванням всіх етапів методики її розвитку.

У першому розділі здійснено аналіз та узагальнення психолого-педагогічних джерел, що дало змогу з'ясувати, що розвиток діагностувальної компетентності майбутніх докторів філософії в процесі освітньо-наукової підготовки в системі військової освіти є актуальною педагогічною проблемою сучасної військової освіти, оскільки має суттєве значення для якісного виконання ними в майбутньому обов'язків за посадою в умовах здійснення військово-професійної, наукової та науково-педагогічної видів діяльності як суб'єктів військового управління та науково-педагогічної діяльності. Доведено, що структура діагностувальної компетентності у майбутніх докторів філософії складається з ціннісно-мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного, індивідуально-психічного та суб'єктного компонентів.

У другому розділі розроблено загальну методику дослідження щодо розвитку діагностувальної компетентності у майбутніх докторів філософії в процесі освітньо-наукової підготовки, яка складається з головної ідеї, відповідних принципів та основних етапів проведення – аналітико-констатувального, дослідно-експериментального та статистично-впроваджувального, які містять свої методи, методичні прийоми та засоби.

Слід зазначити, що дисертант запропонував впровадити в освітній процес ВВНЗ розроблену контекстну методику розвитку діагностувальної компетентності у майбутніх докторів філософії в процесі освітньо-наукової підготовки, яка сприятиме систематизації та поглибленню теоретичних діагностувальних знань, розвитку діагностувальних навичок, умінь і здатностей, вдосконаленню професійно важливих діагностувальних якостей, які складають основу їх діагностувальної компетентності.

У третьому розділі проведено експериментальне дослідження на основі визначених завдань, методика реалізації якого передбачала констатувальний і формувальний етапи експерименту. Педагогічний експеримент дав змогу дисертанту перевірити результативність упровадження педагогічних умов розвитку діагностувальної компетентності майбутніх докторів філософії в процесі освітньо-наукової підготовки. За результатами формувального етапу педагогічного експерименту спостерігається позитивна динаміка розвиненості діагностувальної компетентності у всіх майбутніх докторів філософії ЕГ у порівнянні з КГ, оскільки їх відсоток, у яких її розвиненість досягла середнього та високого рівнів, суттєво збільшився, та має у порівнянні з КГ статистично значущу відмінність.

Особливу методичну цінність мають навчально-методичні рекомендації щодо розвитку діагностувальної компетентності майбутніх докторів філософії під час освітньо-наукової підготовки в системі вищої освіти.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.
Дисертаційна робота є завершеною працею. Оцінюючи позитивно дисертаційну роботу, дозволю собі зробити деякі зауваження та побажання:

1. На нашу думку, у першому розділі дисертаційної роботи необхідно було б представити результати сучасних досліджень зарубіжних вчених щодо розвитку діагностувальної компетентності у майбутніх докторів філософії. А також бажано було б розширити список іншомовних використаних джерел за проблемою дисертації.

2. У другому розділі роботи дисертант продовжує проводити аналіз робіт інших вчених у великому обсязі з посиланнями на них, що більше нагадує перший розділ, який присвячений теоретичному аналізу літературних джерел.

3. Є зауваження до стилю викладу матеріалу. Наприклад, підрозділ 3.2 автор перенаситив таблицями, які бажано було б перенести у додатки.

4. Дисертаційна робота містить окремі граматичні помилки.

Висловлені зауваження мають дискусійний характер, не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження, не знижують наукову значущість результатів дисертаційної роботи І. С. Плохути, яка виконана на високому науково-практичному рівні.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. У цілому, дисертаційна робота І. С. Плохути безсумнівно є самостійною і цілком завершеною працею; характеризується актуальністю, науковою новизною, теоретичною і практичною значущістю; містить значні наукові доробки, що повною мірою висвітлено в його наукових публікаціях. Результати дослідження є раціональними для розвитку діагностувальної компетентності у майбутніх докторів філософії в процесі освітньо-наукової підготовки.

Дисертація за своїм змістом відповідає вимогам абзацу 3 пункту 2 та пункту 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії...», затвердженному Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а за порядком оформлення – Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40, а її автор – Плохута Ігор Сергійович – заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

засідувач кафедри машинознавства
та транспорту Тернопільського
національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
доктор педагогічних наук, професор

Роман ГОРБАТЮК